

Johannes Myyrä

Rutto

"...minulla ei ole tästä epidemiasta muuta opimista kuin velvollisuus taistella sitä vastaan. Tiedän aivan varmasti, ... että ruttoa potee elämässään jokainen, koska ei ole ketään, ehdottomasti ei ketään, joka ei voisi saada tartuntaa." (Camus 1971, 221)

Camus'n 1947 ilmestynyt romaani *Rutto* tuntuu kertovan nykyisestä COVID-19-pandemiasta. Sen henkilöt suhtautuvat tautiin kuten oman aikamme ihmiset. Aluksi rottien ilmentymistä kaduille pidetään vain ohimenevänä ilmiönä. Kaupunki ei ole mitenkään varautunut epidemian puhkeamiseen eikä varastoissa ole seerumia sen hoitoon. Jopa lääkärit kiistävät taudin olemassaolon, kunnes Kiinassa toiminnut lääkäri tunnistaa sen rutoksi. Vähitellen on turvaututtava sairaitten eristämiseen ja kaupungin sulkemiseen. Enää ei voida kieltää taudin vakavuutta. Paniikkimieliä yleistyy ja johtaa syyllisten etsintään. Katolinen pappi pitää sitä saarnassaan syntien palkkana: "Veljeni, teitä on kohdannut onnettomuus, veljeni, te olette sen ansainneet" (Camus 1971, 84). Camus kielsi olevansa eksistentiaali ja määritteli filosofiansa absurdismiksi. "Filosofian ainoa vakavasti otettava ongelma on itsemurha" (Camus 1942, 15). Miksi me emme tapa itseämme tajutessamme elämän mielettömyyden? Romaani kertoo muutamien ihmisten roh-

keudesta toimia vastuullisesti toivottomassa tilanteessa.

Kieltäminen, vähättely, syyllisten etsintä ja järjettömien hoitojen keksiminen ovat myös nykyisten vallanpitäjien keinoja suhtautua ajankohtaiseen katastrofiin. Kaduille saadaan ihmisiä osoittamaan mieltään taudin leviämistä estäviä kieltoja vastaan ja riskiryhmään kuuluvien suojeleminen saadaan näyttämään vanhuksiin ja sairaisiin kohdistuvalta vainolta.

Camus ei kuitenkaan pitänyt romaaniaan vain kuvauksena fyysisen sairauden aiheuttamasta tuhosta. Hän kirjoitti romaaninsa natsien miehittämässä Ranskassa, ja *Ruttoa* voi lukea myös kuvauksena henkisen rutan leviämisestä. Natsit löysivät valloittamissaan maissa helposti yhteistyökumppaneita ja ilmi-antajia. Nykyisin Euroopassakaan ei ole vaikea löytää etnisiin ja muihin vähemmistöihin kuuluvien kohdistuvia fyysisiä ja psyykkisiä hyökkäyksiä. Antisemitismi on jälleen muuttumassa uudeksi normaaliksi. Sama pätee myös islamin samaistamiseen islamismiksi. Kristillisinäkin itseään pitävät piirit haluavat jättää lapset kuolemaan vankileireille. Toisaalta voi tietysti kysyä, kuka heitä suojelisi suomalaisten vainolta, jos he pääsisivät meidän kulttuurimme piiriin. Mehän suvaitsemme loputtomiin kaikkea naisiin, pakolaisiin, poikkeaviin ja toisinajatte-

leviin kohdistettua vihapuhetta, maalittamista ja uhkailua. Euroopassa ja lähialueilla on yhä enemmän valtioita, joissa kansalaiset pyritään vaientamaan vallanpitäjien takertuessa valta-asemaansa, jonka he väittävät saaneensa demokraattisissa vaaleissa. Onneksi kansat eivät ole unohtaneet Camus'n rohkeutta asettua vastarintaan toivottomassakin tilanteessa, eivätkä väkivalta ja valtaapitävien tilaamat murhat enää onnistukaan tukahduttamaan vapauden vaatimuksia.

Psykoanalytikot olivat ennen eturintamassa paljastamassa ruttoisuuttamme, meissä olevia tuhoisia voimia. He pyrkivät tekemään meidät niistä tietoisiksi ja ottamaan vastuun niiden käytöstä. Niitä saatettiin pitää kuolemanvietin ja jo syntymässä saatujen tiedostamattomien mielikuvien ilmentyminä. Aina niitä ei pidetty todellisten traumaattisten kokemusten seurauksena. Eihän analyttikko voinut tietää, oliko sellaisia oikeasti tapahtunut. Parasta oli keskittyä siirtosuhteessa ilmenevään tuhoisuuteen ja siinäkin ennen kaikkea potilaan hyökkäävyyteen. Analyttikon oma tuhoisuus sai ennen Ferencziä ja Searlesia vähemmän huomiota, vaikka yritys tehdä toinen hulluksi oli tiedostamatta mukana heidänkin toiminnassaan. Therapeiassa eli aikanaan vahvana myös käsitys sosiaalipatologiasta psyykkisen kärsimyksen aiheuttajana. Kleinilaisessa hurmiossa tuollainen ajattelu lienee jo unohtunut. Se voisi kuitenkin auttaa ymmärtämään esimerkiksi, miksi kansat ja organisaatiot valitsevat johtajikseen valtaansa takertuvia itsetuntovammaisia hirviöitä, joita maailma tuntuu nyt olevan täynnä. 1500-luvun filosofi La Boétien (1574/1983) *Vapaaehtoisesta orjuudesta* onkin taas kovin ajankohtainen ja tuntuu puhuvan juuri meidän maailmastamme.

Monissa uusissa psykoterapioissa pyritään opettamaan elämän hallintaa. Naiivisti uskotaan sen olevan hallittavissa. Muodissa olevaan positiiviseen ajatteluun ei sovi synkkä freudilainen näkemys, jonka mukaan me emme ole herroja omassa talossamme. Niinpä puhtaankin mieluummin psykoedukaatiosta kuin psykoanalyysistä. Ennen psykoterapiassa oli keskeistä kärsimyksen ja kauhujen jakaminen terapeutin suostuessa edustamaan potilaan

mielikuvissa niiden aiheuttajaa ja toimimaan taakkasiirtymän vastaanottajana. Analyttikkoa ei silloin pidetty opettajana. Freudin mielestä yritys määrittellä, mikä on toiselle hyväksi, on yritys tuhota toisen nautinto.

Koronaviruksen herättämä pelko ja ahdistus etsii Toista, jonka kanssa se voi tulla jaetuksi. Se ei kaipaa terapeuttia oikean elämäntavan opettajaksi, vaan etsii taistelutoveria (therapon), joka toivoaan menettämättä uskaltaa toimia Camus'n kuvaaman lääkärin tavoin ja ymmärtää, että "ruttoaselli ei kuole eikä häviä milloinkaan, se voi jäädä kymmeniksi vuosiksi uniseen elämäänsä huonekaluihin ja vaatteisiin, se voi odottaa kärsivällisesti asuinhuoneissa, kellareissa, matkalaukuissa, nenäliinoissa ja jättepapereissa, ja saattaa tulla päivä, jolloin se ihmisten onnettomuudeksi ja varoitukseksi ajaa rottansa kuolemaan keskelle onnessaan pahaa aavistamatonta kaupunkia" (Camus 1971, 269).

Kirjallisuus

- Camus, Albert** (1942). *Le mythe de Sisyphe*. Paris: Gallimard
- Camus, Albert** (1971). *Rutto*. Suom. Juha Mannerkorpi. Helsinki: Suuri suomalainen kirjakerho.
- de la Boétie, Étienne** (1574/1983). *Discours de la servitude volontaire*. Paris: Flammarion.